

Sygn. akt IVU 483/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2023 roku

Sąd Okręgowy w Toruniu - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Danuta Domańska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Emilia Witkowska - Marciniak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 września 2023 r. w Toruniu

sprawy **G. K.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.

o wysokość świadczenia

na skutek odwołania G. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T.

z dnia 17 maja 2023 roku znak: ENP/15/056164257

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu G. K. prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 16 kwietnia 2023 roku;

nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sędzia Danuta Domańska

Sygn. akt IV U 483/23

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 17 maja 2023 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. – powołując się art. 21 ustawy z dnia 14 września 2018r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018r. poz. 1924) oraz art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022r. poz. 504) – po rozpatrzeniu wniosku z dnia 12 kwietnia 2023r., odmówił **ubezpieczonemu G. K.** prawa do przyznania rekompensaty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że odmawia prawa do rekompensaty, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił 15 – letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach nie został zaliczony okres od 05.10.1986r. do 31.12.2008r., ponieważ na świadectwie pracy z 31.03.2009r. z Zakładu (...) wpisano stanowisko - „ parowacz”, natomiast zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 07.02.1983r. powinno być - „ parowacz tkanin, dzianin i przędzy”. Organ rentowy do pracy w szczególnych warunkach zaliczył okres 4 lat, 10 miesięcy i 26 dni, tj. okres od 04.11.1981r. do 29.09.1986r.

W odwołaniu od powyższej decyzji ZUS G. K. wniósł o uwzględnienie całego jego okresu pracy w szczególnych warunkach, tj. okresu od 04.11.1981r. do 31.12.2008r. oraz o zmianę decyzji w całości i przyznanie mu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach poczynając od dnia 16.04.2023r. W uzasadnieniu ubezpieczony wskazał, że decyzja jest dla niego krzywdząca i nie uwzględnia faktycznych okoliczności sprawy, gdyż w przedsiębiorstwie (...) wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę parowacza tkanin. Organ rentowy nie zaliczył mu całego okresu pracy w szczególnych warunkach, mimo że pracodawca w wystawionym świadectwie potwierdził ten fakt. Zdaniem ubezpieczonego - do oceny, czy pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego stanowiska, tylko rodzaj wykonywanej przez niego pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. ZUS wskazał, że do stażu pracy w szczególnych warunkach nie zaliczył ubezpieczonemu okresu od 05.10.1986r. do 31.12.2008r., ponieważ pracodawca w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach błędnie podał stanowisko pracy, określając je jako „parowacz”, natomiast w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 07.02.1983r. jest wyszczególnione stanowisko: „parowacz tkanin, dzianin i przędzy”. Do stażu pracy w warunkach szczególnych organ rentowy zaliczył ubezpieczonemu okres 4 lat, 10 miesięcy i 26 dni od 04.11.1981r. do 29.09.1986r.

Sąd ustalił, co następuje:

G. K. urodził się (...), z zawodu jest kierowcą.

/ okoliczności bezsporne/.

Decyzją z dnia 04 maja 2023r. ZUS Oddział w T. ustalił ubezpieczonemu kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 93 320,59 zł. Do ustalenia wartości kapitału przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 1 stycznia 1981 r. do 31 grudnia 1990 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału wyniósł 88,66 %, co przy pomnożeniu przez kwotę bazową 1.220,89 zł dało podstawę wymiaru kapitału w kwocie 1 082,44 zł. Organ rentowy przyjął za udowodnione 19 lat, 0 miesięcy i 7 dni 3 dni okresów składkowych oraz 27 dni okresów nieskładkowych, łącznie 19 lat, 1 miesiąc i 4 dni.

Dowód: - decyzja ZUS z dnia 04.05.2023r. – k. 12 akt KPU.

W dniu 03.04.2018r. ubezpieczony złożył w organie rentowym wniosek o prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Do wniosku dołączył między innymi świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach wystawione przez (...) z dnia 15.07.2009r. Decyzją z dnia 26.04.2018r. organ rentowy odmówił prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, gdyż ubezpieczony nie udowodnił wymaganych 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz 15 lat pracy w szczególnych warunkach. ZUS nie uwzględnił pracy w szczególnych warunkach od 05.10.1986r. do 31.03.2009r., gdyż na świadectwie pracy z 31.03.2009r. z Zakładu (...) wpisano stanowisko „parowacz”, natomiast zgodnie z rozporządzeniem powinno być: „parowacz tkanin, dzianin i przędzy”.

Dowód: - wniosek emerytalny – k. 1- 3 plik I akt emerytalnych,

- świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach – k. 5 akt emerytalnych plik I,

- decyzja ZUS z dnia 26.04.2018r. – k. 14 plik I akt emerytalnych.

G. K. nie spełniał warunku ogólnego stażu 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, nie odwołał się od decyzji odmownej ZUS z dnia 26.04.2018r.

Dowód: - notatka kolegialna ZUS – z 18.04.2018r. – k. 13 plik I akt emerytalnych,

- przesłuchanie ubezpieczonego w charakterze strony na rozprawie w dniu 20 września 2023r. – protokół elektroniczny rozprawy – od 00:40:04 do 00:51:52.

W dniu 12 kwietnia 2023r. ubezpieczony złożył w organie rentowym wniosek o emeryturę z rekompensatą. Decyzją z dnia 17 maja 2023r. ZUS przyznał G. K. emeryturę od 16 kwietnia 2023r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego;

Kolejną, zaskarżoną decyzją z dnia 17 maja 2023 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił ubezpieczonemu prawa do przyznania rekompensaty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Dowód: - wniosek emerytalny – k. 1 – 6 plik II akt emerytalnych,

- decyzja ZUS z dnia 17.05.2023r. – k. 18 plik II akt emerytalnych,

- decyzja ZUS z dnia 17.05.2023r. – k. 17 plik II akt emerytalnych.

G. K. był zatrudniony w(...) w T. na podstawie umowy o pracę w okresie od 04.11.1981r. do 31.03.2009r. w pełnym wymiarze czasu pracy. Ze świadectwa pracy z dnia 23.11.2009r. wynika, iż wykonywał pracę robotnika transportu wewnętrznego i parowacza. W świadectwie pracy w punkcie 8 znajduje się adnotacja, iż ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach w okresach od 04.11.1981r. do 29.09.1986r. i od 5.10.1986r. do 31.03.2009r. wykaz A, dział VII, poz. 1,4, pkt.11,25 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983r. – zał. nr 1 do Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 07.07.1987r.

Dowód: - świadectwo pracy z(...) z 23.11.2009r. – k. 3- 4 akt osobowych ubezpieczonego z (...) – k. 17 akt.

Pracę ubezpieczony rozpoczął w (...) w dniu **4 listopada 1981r.** na stanowisku **robotnika transportu wewnętrznego** na Oddziale Z.. Na tym stanowisku pracował do dnia **29 września 1986r.**, tj. do momentu korzystania z urlopu bezpłatnego w okresie od 30 września 1986r. do 4 października 1996r. Po urlopie bezpłatnym ubezpieczony nadal kontynuował zatrudnienie na stanowisku **robotnika transportu wewnętrznego na Oddziale Z. – od dnia 5 października 1986r. do dnia 30 listopada 1997 roku.**

Jako robotnik transportu wewnętrznego ubezpieczony dowoził przędzę do maszyn do dalszego przerobu.

Dowód: - umowa o pracę z dnia 4.11.1981r. na okres próbny – k. 2 B akt osobowych,

- karta obiegowa przyjęcia do pracy – k. 1B akt osobowych,

- umowa o pracę z dnia 17.11.1981r. – k. 3B akt osobowych,

- karta urlopową urlopu bezpłatnego – k. 5B akt osobowych,

- angaże – k. od 6 do 14 i od 17 do 22, 24, od 27 do 30, 33 B akt osobowych,

- przesłuchanie ubezpieczonego w charakterze strony na rozprawie w dniu 20 września 2023r. – protokół elektroniczny rozprawy – od 00:40:04 do 00:51:52,

- zeznania świadka I. Z. na rozprawie w dniu 20 września 2023r. - protokół elektroniczny rozprawy - od 00:04:16 do 00:24:27,

- zeznania świadka Z. Ł. na rozprawie w dniu 20 września 2023r. - protokół elektroniczny rozprawy - od 00:25:46 do 00:39:17.

Z dniem 1 grudnia 1997r. powierzono G. K. pracę na stanowisku parowacza na Oddziale Z.. Na tym stanowisku ubezpieczony pracował w (...) do końca swojego zatrudnienia.

Dowód:- angaż z dnia 1.12. 1997r. – k. 58 B akt osobowych,

- zaświadczenie o braku przeciwwskazań zdrowotnych na stanowisku parowacza z 14.11.2000r – k. 44 B akt osobowych,
- angaż z dnia 21.10.2003r. – k. 57 B akt osobowych,
- informacja dla pracownika – k. 58 B akt osobowych,
- angaż z dnia 31.12.2008r. – k. 72 B akt osobowych,
- świadectwo pracy z dnia 31.03.2009r. k. 3-4 B akt osobowych.
- przesłuchanie ubezpieczonego w charakterze strony na rozprawie w dniu 20 września 2023r. – protokół elektroniczny rozprawy – od 00:40:04 do 00:51:52.

Wykonując pracę na stanowisku **parowacza** ubezpieczony obsługiwał parowniki oraz po pewnym okresie dowoził również przędę do parowników i z parowników na Oddziale Z.. Do jego obowiązków należało przyjąć przędę z przędzalni, załadować na wózki, wjechać wózkami do parownika, zamknąć parownik, ustawić parametry i włączyć proces parowania. Temperatura i wilgotność rozprężały przędę po procesie przędzenia. W parowniku przędza przebywała przez godzinę, dwie. Kiedy proces rozprężania się zakończył, ubezpieczony odkręcał parownik, wystawiał przędę i rozwoził ją do magazynu, gdzie przędza musiała odparować. Na stanowisku pracy parowacza było wilgotno i gorąco, panował hałas. Parownik po jego otwarciu wydzieliał bardzo dużo pary, zakłócając widoczność.

Ubezpieczony wykonywał pracę parowacza przędzy w procesie produkcyjnym przędzy. Był to ciągły proces produkcyjny. Na Oddziale Z.pracowało 4 parowaczy, były 4 parowniki i proces wkładania przędzy do parowników był ciągły.

Przez cały okres zatrudnienia ubezpieczony pracował w pełnym wymiarze czasu pracy w systemie 2 lub 3 – zmianowym. Mógł być oddelegowany okazjonalnie na Przędzalnię lub Skręcalnię, gdzie również panowały szkodliwe warunki.

Dowód:- zeznania świadka I. Z. na rozprawie w dniu 20 września 2023r. - protokół elektroniczny rozprawy - od 00:04:16 do 00:24:27,

- przesłuchanie ubezpieczonego w charakterze strony na rozprawie w dniu 20 września 2023r. – protokół elektroniczny rozprawy – od 00:40:04 do 00:51:52,

- zeznania świadka Z. Ł. na rozprawie w dniu 20 września 2023r. - protokół elektroniczny rozprawy - od 00:25:46 do 00:39:17.

Razem z ubezpieczonym na Oddziale Z.pracował I. Z. - do 2009r. Wcześniej pracował na Oddziale S.. Zajmował stanowiska nastawiacza maszyn, robotnika transportu wewnętrznego i następnie nastawiacza maszyn. Na Oddziale Z.miał z ubezpieczonym bezpośredni kontakt. Na tym Oddziale byli zatrudnieni nastawiacze, parowacze, robotnicy transportu wewnętrznego oraz przewijaczki.

Dowód: zeznania świadka I. Z. na rozprawie w dniu 20 września 2023r. - protokół elektroniczny rozprawy - od 00:04:16 do 00:24:27.

W (...) pracowała Z. Ł. - w okresie od 1.07.1966r. do 30.06.1996r. Zajmowała stanowiska: zdwajaczki, magazynowej, kasjerki i pracownika umysłowego. Gdy ubezpieczony pracował na Oddziale Z., to świadek pracowała w biurze przyoddziałowym, które graniczyło cienką płytą z produkcją. Gdy odchodziła na emeryturę, otrzymała 15 % dodatku za warunki szkodliwe, również za pracę w biurze.

Dowód: - zeznania świadka Z. Ł. na rozprawie w dniu 20 września 2023r. - protokół elektroniczny rozprawy - od 00:25:46 do 00:39:17.

Sąd zważył, co następuje:

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o okoliczności bezsporne, dowody z dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego oraz aktach osobowych ubezpieczonego z (...) w T., a także na podstawie zeznań świadków: I. Z. i Z. Ł. oraz przesłuchania ubezpieczonego.

Sąd przyznał walor wiarygodności dokumentom zgromadzonym na potrzeby niniejszego postępowania, ponieważ żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności oraz prawdziwości. Organ rentowy kwestionował jedynie treść świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionego ubezpieczonemu w dniu 15 lipca 2009 r. przez (...), jednakże jedynie w części określenia stanowiska pracy parowacza. ZUS natomiast nie kwestionował, iż praca ubezpieczonego na stanowisku robotnika transportu wewnętrznego jest pracą w szczególnych warunkach, zaliczając do tej pracy okres od dnia 4.11.1981r. do dnia 29.09.1984 r. tj. 4 lata, 10 miesięcy i 26 dni.

W niniejszym postępowaniu Sąd samodzielnie dokonywał ustaleń w zakresie, czy prace rzeczywiście wykonywane przez ubezpieczonego mogły zostać sklasyfikowane jako prace w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm., zwanego dalej również „rozporządzeniem”). Sąd wskazuje również, że stanowiska pracy, na których w spornym okresie był zatrudniony ubezpieczony, a także ramy czasowe, w których stanowiska te zajmował, zostały ustalone na podstawie dokumentacji znajdującej się w aktach osobowych ubezpieczonego, zwłaszcza jego umów i pracę i angaży osobowych, a więc na podstawie dowodów, które w zakresie nazw stanowisk i okresów czasu ich zajmowania są w ocenie Sądu najbardziej wiarygodne.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków: I. Z. i Z. Ł., którzy pracowali razem z ubezpieczonym w (...) w T.. Byli oni naoczni świadkami warunków pracy ubezpieczonego i wykonywanych przez niego czynności, są więc osobami jak najbardziej wiarygodnymi. Zeznania tych świadków uzupełniają pozostały materiał dowodowy, szczególnie dokumentację znajdującą się w aktach osobowych ubezpieczonego. Świadek I. Z. pracował razem z ubezpieczonym na Oddziale Z., mieli tego samego przełożonego. Mimo że świadek nie pamiętał dokładnie, w jakim okresie ubezpieczony pracował jako robotnik transportu wewnętrznego i jako parowacz przędzy, to przedstawił w sposób szczegółowy wykonywane czynności przez ubezpieczonego. Zeznania tego świadka były więc szczerze i logiczne.

Świadek Z. Ł., mimo że na koniec była pracownikiem biurowym, to przepracowała w (...) 30 lat, była też zatrudniona na produkcji, a więc była zorientowana w przebiegu i co do warunków zatrudnienia ubezpieczonego na Oddziale Z..

Sąd nie znalazł podstaw, aby świadkom odmówić waloru wiarygodności.

Sąd uznał też zeznania G. K. za wiarygodne, pokrywały się z zeznaniami świadków i dokumentacją pracowniczą. Ubezpieczony nie pamiętał jedynie, od jakiej daty zaczął wykonywać obowiązki na stanowisku parowacza, jednakże z uwagi na znaczny upływ czasu, jest to możliwe i dopuszczalne. Sąd przy tym ustalał faktyczne daty zatrudnienia ubezpieczonego w charakterze robotnika transportu wewnętrznego i parowacza w oparciu o umowy o pracę, angaże i świadectwo pracy ubezpieczonego.

Zeznania ubezpieczonego Sąd ocenił jako logiczne i spójne, ale też konsekwentne, zgodne z zebraną dokumentacją.

Odwołanie ubezpieczonego okazało się zasadne, skutkujące zmianą zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 164 ze zm.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Zgodnie z ust. 2 rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Bezspornie ubezpieczony jest uprawniony do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2022r. poz. 504 ze zm.). Nie korzystał z prawa do emerytury przy obniżonym wieku emerytalnym (nie posiadał stażu pracy wynoszącego co najmniej 25 lat na dzień 1 stycznia 1999 r.).

Kwestia sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła uprawnień ubezpieczonego do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Przepis art. 21 określa ogólne warunki nabycia prawa do rekompensaty, czyli – zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 ustawy – do odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Prawo do rekompensaty przysługuje ubezpieczonemu, który legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Chodzi w tym przypadku o pracę, o której mowa w art. 32, 33, 39, 40 i 50c tej ustawy (art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych).

Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej;
- legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do wcześniejszej emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Okoliczność sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła zatem ostatecznie posiadania przez ubezpieczonego na dzień 1 stycznia 2009 r. wymaganego 15 – letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

W tym miejscu wskazać dodatkowo należy, iż zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) okresy pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Organ rentowy, oceniając możliwość zaliczenia danego okresu do okresu pracy w szczególnych warunkach, może uwzględnić wyłącznie te okresy pracy w szczególnych warunkach, które zostały uwodnione na podstawie powyższego dokumentu bądź zaświadczenia stwierdzającego charakter i stanowisko pracy w warunkach szczególnych w określonych okresach. Dokumenty te są dla organu rentowego wiążące nie tylko w pozytywnym, ale i w negatywnym tego słowa znaczeniu. Oznacza to, że z jednej strony przedłożone zaświadczenie jest dowodem na fakt wykonywania przez zainteresowanego pracy w szczególnych warunkach, a z drugiej strony brak takiego zaświadczenia, czy nieprawidłowo wypełnione, uniemożliwia ustalenie tej okoliczności za pomocą innych środków dowodowych.

Niemniej w powyższym wypadku – braku bądź zakwestionowania przez organ rentowy powyższych środków dowodowych – zainteresowany może dochodzić ustalenia tych okoliczności w postępowaniu sądowym, w którym w myśl art. 472 i 473 k.p.c. powyższe obostrzenia nie obowiązują. Sąd nie jest bowiem związany środkami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organem rentowym. W postępowaniu o świadczenie emerytalno-rentowe dopuszczalne jest – jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z 27 maja 1985 roku (III UZP 5/85) – przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy z powodu jego likwidacji lub zniszczenia dokumentów dotyczących zatrudnienia. Okres pracy w warunkach szczególnych można również ustalić w postępowaniu sądowym na podstawie akt osobowych pracownika (umowy o pracę, świadectwa pracy, angaży, innych dokumentów). Zaliczenie nie udokumentowanych, spornych okresów pracy w szczególnych warunkach do stażu pracy uprawniającego do wcześniejszej emerytury wymaga przy tym dowodów nie budzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych.

Należy także zwrócić uwagę na treść § 19 ust. 1 rozporządzenia, który stanowi, iż przy ustalaniu okresów pracy, o których mowa w § 2, uwzględnia się również okresy takiej pracy (służby), wykonywanej przed dniem wejścia w życie rozporządzenia. Zgodnie zaś z przepisem § 19 ust. 2 tego rozporządzenia prace dotychczas zaliczone do I kategorii zatrudnienia w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz. U. z 1979 r. Nr 13, poz. 86 i z 1981 r. Nr 32, poz. 186) uważa się za prace wykonywane w szczególnych warunkach, o których mowa w § 4. Przepisy te mają znaczenie w sytuacji pracy wykonywanej w szczególnych warunkach przez dniem wejścia w życie rozporządzenia, co miało miejsce w niniejszej sprawie, gdyż wnioskodawca twierdził, iż pracował w szczególnych warunkach już od 4 listopada 1981 r.

Organ rentowy nie kwestionował, że praca G. K. na stanowisku robotnika transportu wewnętrznego jest pracą w szczególnych warunkach, lecz przyjął, że ubezpieczony pracował na tym stanowisku jedynie w pierwszym okresie wskazanym w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, tj. od 4.11.1981r. do 29.09.1986r. (4 lata, 10 miesięcy i 26 dni). Tymczasem ubezpieczony pracował jako robotnik transportu wewnętrznego do dnia **30 listopada 1997r., po czym otrzymał angaż na stanowisko parowacza**. Okres od dnia 30 września 1986r. do 4 października 1986r. był okresem urlopu bezpłatnego. A więc ubezpieczony pracował jako robotnik transportu wewnętrznego w 2 okresach, przedzielonych urlopem bezpłatnym:

od 4.11.1981r. do 29.09.1986r. (4 lata, 10 miesięcy i 26 dni), oraz

od 5.10.1986r. do 30.11.1997r. (11 lat, 1 miesiąc i 27 dni).

Łączny okres zatrudnienia na stanowisku robotnika transportu wewnętrznego wynosi więc 16 lat i 23 dni, a więc już ten okres zatrudnienia pozwala przyjąć, że ubezpieczony legitymuje się 15 - letnim okresem pracy w szczególnych warunkach.

Zasadniczo praca robotnika transportu wewnętrznego jest pracą wykonywaną w szczególnych warunkach, została wskazana w wykazie A Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43) w dziale VII " W przemyśle lekkim" pod pozycją 1 „Obróbka surowców włókienniczych i ich przedzenie”.

Ponadto stanowisko to jest wymienione w zarządzeniu nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego (Dz.U.MPCiL nr 4 z dnia 3 sierpnia 1987 r.) w Dziale VII „W przemyśle lekkim” pod poz. 1 „Obróbka surowców włókienniczych i ich przedzenie”, pkt.11 „,robotnik transportu wewnętrznego”.

Co do drugiego stanowiska ubezpieczonego - „ parowacz” - wskazanego w angażach, świadectwie pracy i w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, to z zeznań świadków i ubezpieczonego w sposób zgodny wynika, iż wykonywał on pracę **parowacza przędzy**. Określenie to jest zgodne z zakresem wykonywanych przez niego

czynności i nazwą oddziału, na którym pracował. Ubezpieczony zajmował się przede wszystkim obsługą parownika, do którego była wkładana przędza czesankowa.

Tym samym praca na stanowisku parowacza przędzy jest również pracą wykonywaną w szczególnych warunkach, wskazaną w wykazie A Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43) w dziale VII „W przemyśle lekkim” pod poz. 4 „Prace przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych”.

Ponadto stanowisko to jest wymienione w zarządzeniu nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego (Dz.U.MPCiL nr 4 z dnia 3 sierpnia 1987 r.) w Dziale VII „W przemyśle lekkim” pod poz. 4 „Prace przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych” pkt. 25 „parowacz tkanin, dzianin i przędzy”.

Tym samym ubezpieczony wykazał, że posiada przed 1 stycznia 2009r. 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Uwadze Sądu nie uszło, że w spornym okresie ubezpieczony mógł pracować również na łączonych stanowiskach pracy robotnika transportu wewnętrznego i parowacza, na polecenie przełożonego.

Odnosząc się do tej kwestii wskazać należy, że zgodnie z zapatrywaniem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 27 stycznia 2012 r. (II UK 103/11, LEX nr 1130388) – który Sąd Okręgowy akceptuje i przyjmuje jako własny – pracownik, który

u jednego pracodawcy w tym samym czasie (okresie) wykonywał różne rodzaje pracy w szczególnych warunkach (wymienione w załączniku do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - wykaz A), stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie powinien być pozbawiony uprawnienia do zaliczenia tego okresu do zatrudnienia w szczególnych warunkach wymaganego do emerytury na podstawie art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wypada się także odwołać do uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 30 maja 2018 r. (sygn. akt III AUa 1732/17) w którym podkreślono, że wnioskodawca, wykonując zamiennie pracę na różnych stanowiskach, świadczył ją stale

i w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych. Zasadna jest bowiem wykładnia regulacji dotyczącej pracy w szczególnych warunkach, pozwalająca na objęcie nią również tych pracowników, których pełny wymiar czasu pracy zajmował nie tylko jeden rodzaj pracy w szczególnych warunkach, lecz także inne rodzaje prac z nawet różnych działów i pozycji wykazu A załącznika do rozporządzenia. Nie ma przy tym podstaw jurystycznych do przyjęcia, aby zwrot „na danym stanowisku” z § 2 ust. 1 rozporządzenia miał odnosić się do innych cech pracy ubezpieczonego niż wymiar jej czasu, w szczególności nie sposób wywieść stąd, aby zwrot ten ograniczał możliwość zaliczania danego zatrudnienia do stażu pracy

w szczególnych warunkach wyłącznie do sytuacji, w której praca ta jest wykonywana tylko na jednym stanowisku, albo – w przypadku łączenia stanowisk – do stanowisk z jednego działu wykazu A załącznika rozporządzenia RM z lutego 1983 r.

W podobnym tonie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Białymstoku, który w wyroku z dnia 10 czerwca 2021 r. (III AUa 460/21, LEX nr 3306394) wskazał, że nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją jednak odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach

lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2017 r. II UK 574/16). Ponadto równoczesne wykonywanie różnych prac, stanowiących integralną część większej całości, daje się zakwalifikować pod określoną pozycję wykazu pracy w szczególnych warunkach tylko wtedy, gdy wszystkie czynności łącznie wypełniające pełny wymiar czasu pracy podlegają narażeniu na szkodliwe, uciążliwe bądź wymagające wysokiej sprawności warunki pracy. W przypadku konfiguracji kilku rodzajów pracy w ramach jednej dniówki, do czasu pracy w warunkach szczególnych zlicza się czas równoległe wykonywanych czynności tylko wówczas, gdy różne prace, wszystkie łącznie i każda z osobna, odpowiadają pracom w szczególnych warunkach (por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 grudnia 2018 r., III AUa 2/18, LEX nr 2637826).

Ubezpieczony zeznał też, że sporadycznie mógł być delegowany na Oddział P.lub S.. Jednakże były to czynności sporadyczne, nie wynikają one z dokumentacji pracowniczej, poza tym, co jest Sądowi znane z urzędu, pracownicy na tych oddziałach również świadczyli pracę w szczególnych warunkach.

Reasumując wszystkie powyższe rozważania, należało uznać, że ubezpieczony legitymuje się wymaganym 15 - letnim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych. Nie zachodzą przy tym przesłanki negatywne do przyznania prawa do rekompensaty określone w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych.

Stąd też Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w punkcie I wyroku, przyznając prawo do rekompensaty od dnia przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury.

Mając na uwadze, że ustalenie faktycznych warunków pracy ubezpieczonego i okresów zajmowania przez niego stanowisk pracy zostało poczynione dopiero na etapie postępowania sądowego na podstawie dowodów, którymi organ rentowy nie dysponował (dokumenty w aktach osobowych i przesłuchanie ubezpieczonego), Sąd nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (punkt II wyroku).

Sędzia Danuta Domańska